

New Testament Studies

IV

**THE DATE OF THE ACTS
AND OF
THE SYNOPTIC GOSPELS**

BY

ADOLF HARNACK

PROFESSOR OF CHURCH HISTORY IN THE UNIVERSITY OF BERLIN

TRANSLATED BY

THE REV. J. R. WILKINSON, M.A.

LATE SCHOLAR OF WORCESTER COLLEGE, OXFORD;
AND RECTOR OF WINFORD

Wipf & Stock

PUBLISHERS

Eugene, Oregon

Wipf and Stock Publishers
199 West 8th Avenue, Suite 3
Eugene, Oregon 97401

The Date of Acts and the Synoptic Gospels
By Harnack, Adolf
ISBN: 1-59244-569-1
Publication date 2/25/2004
Previously published by Williams and Norgate, 1911

CONTENTS

CHAP.	PAGE
I. THE IDENTITY OF THE AUTHOR OF THE "WE"- SECTIONS OF THE ACTS OF THE APOSTLES WITH THE AUTHOR OF THE WHOLE WORK . . .	1
II. THE CHIEF ARGUMENT AGAINST THE LUKAN AUTHORSHIP OF THE ACTS: JEWISH CHRIS- TIANITY (JUDAISM), ST PAUL AND ST LUKE .	30
Introduction	30
A. St Paul's attitude towards Jewish Chris- tianity and Judaism according to his Epistles; his Jewish limitations . . .	40
B. The attitude of the Apostle St Paul towards Judaism and Jewish Christianity according to the last chapters of the Acts . . .	67
III. THE DATE OF THE ACTS OF THE APOSTLES AND OF THE SYNOPTIC GOSPELS	90
Introduction	90
1. The conclusion of the Acts of the Apostles and its silence concerning the result of St Paul's trial	93

vi THE ACTS AND THE SYNOPTIC GOSPELS

CHAP.		PAGE
2.	Further negative indications in favour of an early date for the Acts	99
3.	The importance of the passage Acts xx, 25 (xx, 38) in determining the date of the book	103
4.	Positive evidence for an early date drawn from terminology	103
5.	Objections to an early date for the Acts of the Apostles (Conclusion)	114
6.	The date of the Gospel of St Luke	116
7.	The date of St Mark's Gospel	126
8.	The date of St Matthew's Gospel	133
IV.	THE PRIMITIVE LEGENDS OF CHRISTENDOM	136

DATE OF THE ACTS AND THE SYNOPTIC GOSPELS

CHAPTER I

THE IDENTITY OF THE AUTHOR OF THE "WE"-SECTIONS
OF THE ACTS OF THE APOSTLES WITH THE AUTHOR
OF THE WHOLE WORK

ONE of the strongest arguments in favour of this identity is the argument from *language* and *style*. In my two earlier works (*Luke the Physician* and *The Acts of the Apostles*) I have presented this argument in full detail, and it is to be hoped have proved conclusively that the hypothesis of a difference of authors is untenable. We are here concerned not only with a striking agreement in the use of words, but with an agreement in syntax and style which is just as striking, and above all with an identity of interest which extends into the minutest details of the narrative, such as the literary treatment of persons, lands, cities, peoples, houses, dates, etc., and which shows itself even in similar instances of carelessness and petty discrepancy. But a certain number of critics still regard the proof as unsatisfactory. Thus Paul Wilhelm Schmidt¹ declares that "linguistic

¹ *Festschrift zur Feier des 450-jähr. Bestehens der Univ. Basel* (De Wette-Overbeck's Werk zur Apostelgesch. und dessen jüngste Bestreitung), 1910, S. 44.

2 THE ACTS AND THE SYNOPTIC GOSPELS

homogeneity is not the same thing as linguistic identity ; between even St Luke's gospel of the Childhood, especially the Magnificat and Benedictus on the one hand, and the rest of the gospel of St Luke on the other hand, there exists, as Harnack has lately shown, a far-reaching linguistic harmony." But it is just identity, and not merely homogeneity, which is disclosed by our researches into St Luke's language and style ; and the gospel of the Childhood, including the two canticles, is shown to be no source which, like the supposed "diary of travel," has been incorporated into his work, but either a free elaboration of oral tradition or a free translation of an Aramaic record. From the study of the source Q in the gospel we can learn how a source that has been adopted by St Luke stands out from his own work. Of the 261 words which occur in the New Testament only in the gospel of St Luke, 3 at the most are to be found in the sections of the gospel derived from Q¹ ! Compare with this the vocabulary of the "we"-sections in its relation to that of the whole Acts of the Apostles ! Is not this in itself enough to convince any critic that the "we"-sections could not have been an independent source ? But how much easier it is to obtain credence for some questionable hypothesis than to gain acceptance for what admits of stringent logical demonstration ! So it has ever been, and so it will ever be ! It is the same with Clemen. Again the proof based upon language and style makes no impression. He writes²—all is

¹ *Sayings of Jesus*, Preface.

² "Professor Harnack on Acts" (*Hibbert Journal*, viii. 4, 1910, July, p. 787).

THE IDENTITY OF THE AUTHOR 3

explained "partly from the fact that these details are historical and therefore could be mentioned by various writers, partly from the terminology common to the whole book of Acts." This is a way out of the difficulty that can be acquiesced in only by one who has not studied in detail the actual nature of the coincidences and is content to quiet his intellectual conscience with preconceived opinions.¹

Seeing that so much depends upon the argument in question, I have now determined to lay before my readers the whole material upon which it is based. In my treatise *Luke the Physician* (pp. 40-65) I verse by verse pointed out the linguistic coincidences in the passages Acts xvi. 10-17 and xxviii. 1-16, and then gave a summary description (pp. 67-84) of the vocabulary of the "we"-sections in comparison with the whole Acts of the Apostles. I shall now in the following pages print the whole text of the "we"-sections, underlining those words or constructions which occur again in the Acts and in the gospel of St Luke, while in the rest of the historical books of the New Testament they find either no parallel or one of a slight description.² From

¹ I am the more pleased to find that Moulton, the foremost authority on New Testament Greek, upholds the unity of authorship. He writes (*A Grammar of the New Testament*,³ 1908, p. 14): "I was quite content to shield myself behind Blass; but Harnack has now stepped in with decisive effect. The following pages will supply not a few grammatical points to supplement Harnack's stylistic evidence in *Luke the Physician*." As a matter of fact, Moulton has himself noticed a whole series of delicate stylistic traits which confirm the unity of authorship.

² We add a few other peculiarities which the "we"-sections share with the whole book of the Acts, apart altogether from the gospels.

4 THE ACTS AND THE SYNOPTIC GOSPELS

considerations of space I may be allowed to omit a commentary on these passages, such as that which I have given upon ch. xvi. 10-17 and xxviii. 1-6. The principles in accordance with which the passages are selected remain exactly the same; and the careful reader, with the help of a concordance—the commentaries, with the exception of that of B. Weiss, will often fail him—will easily be able to ascertain in each particular case the reason why a particular word or construction is underlined. It is obvious that the distinction by underlining is not always of the same value, but it is impossible to represent in print different degrees of importance, especially when in many cases the valuation cannot be other than subjective.

xvi. 10-17.

¹⁰ Ὡς δὲ τὸ ὄραμα εἶδεν, εὐθέως ἐξητήσαμεν ἐξελεῖν εἰς Μακεδονίαν, συμβιβάζοντες ὅτι προσκέκληται ἡμᾶς ὁ θεὸς εὐαγγελίσασθαι αὐτούς. ¹¹ ἀναχθέντες δὲ ἀπὸ Τρωάδος εὐθυδρομήσαμεν εἰς Σαμαθράκην, τῇ δὲ ἐπιούσῃ εἰς Νέαν Πόλιν, ¹² κακεῖθεν εἰς Φιλίππους, ἥτις ἐστὶν πρώτη τῆς μερίδος τῆς Μακεδονίας πόλις, κολωνία. ἦμεν δὲ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει διατρίβοντες ἡμέρας τινάς. ¹³ τῇ τε ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐξήλθομεν ἔξω τῆς πύλης παρὰ ποταμόν, οὗ ἐνομίζομεν προσευχὴν εἶναι, καὶ καθίσαντες ἐλαλοῦμεν ταῖς συνελθούσαις γυναῖξιν. ¹⁴ καὶ τις γυνὴ ὀνόματι Λυδία, πορφυρόπωλις πόλεως Θυατείρων, σεβομένη τὸν θεόν, ἤκουεν, ἥς ὁ κύριος διήνοιξεν τὴν καρδίαν προσέχειν τοῖς λαλουμένοις ὑπὸ Παύλου. ¹⁵ ὥς δὲ ἐβαπτίσθη καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς, παρεκάλεσεν λέγουσα· εἰ κεκρίκατέ με πιστὴν τῷ κυρίῳ εἶναι, εἰσελθόντες εἰς τὸν

οἰκόν μου μένετε· καὶ παρεβιάσατο ἡμᾶς. ¹⁶ ἐγένετο δέ, πορευομένων ἡμῶν εἰς τὴν προσευχήν, παιδίσκην τινὰ ἔχουσαν πνεῦμα πύθωνα ὑπαντῆσαι ἡμῖν, ἥτις ἐργασίαν πολλὴν παρέιχεν τοῖς κυρίοις αὐτῆς μαντευομένη. ¹⁷ αὕτη κατακολουθοῦσα τῷ Παύλῳ καὶ ἡμῖν ἔκραξεν λέγουσα· οὗτοι οἱ ἄνθρωποι δούλοι τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου εἰσίν, οἵτινες καταγγέλλουσιν ὑμῖν ὁδὸν σωτηρίας. τοῦτο δὲ ἐποίει ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας.

xx. 4–16; xxi. 1–18.

⁴ Συνείπετο δὲ αὐτῷ [Παύλῳ] Σώπατρος Πύρρου Βεροιαῖος, Θεσσαλονικέων δὲ Ἀρίσταρχος καὶ Σεκοῦνδος καὶ Γαῖος Δερβαῖος καὶ Τιμόθεος, Ἀσιανοὶ δὲ Τύχιος καὶ Τρόφιμος. ⁵ οὗτοι δὲ προελθόντες ἔμενον ἡμᾶς ἐν Τρῳάδι. ⁶ ἡμεῖς δὲ ἐξεπλεύσαμεν μετὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἀξύμων ἀπὸ Φιλίππων καὶ ἤλθομεν πρὸς αὐτοὺς εἰς τὴν Τρῳάδα ἄχρι ἡμερῶν πέντε, οὗ διετρίψαμεν ἡμέρας ἑπτά. ⁷ ἐν δὲ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων συνηγμένων ἡμῶν κλάσαι ἄρτον ὁ Παῦλος διελέγετο αὐτοῖς, μέλλων ἐξιέναι τῇ ἐπαύριον, παρέτεινεν τε τὸν λόγον μέχρι μεσονυκτίου. ⁸ ἦσαν δὲ λαμπάδες ἱκαναὶ ἐν τῷ ὑπερφῶ, οὗ ἦμεν συνηγμένοι. ⁹ καθεζόμενος δὲ τις νεανίας ὀνόματι Εὐτυχὸς ἐπὶ τῆς θυρίδος, καταφερόμενος ὕπνῳ βαθεῖ, διαλεγόμενον τοῦ Παύλου ἐπὶ πλείον, κατενεχθεὶς ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ τριστεύου κάτω καὶ ἦρθη νεκρός. ¹⁰ καταβὰς δὲ ὁ Παῦλος ἐπέπεσεν αὐτῷ καὶ συνπεριλαβὼν εἶπεν· μὴ θορυβεῖσθε. ἡ γὰρ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἐστιν. ¹¹ ἀναβὰς δὲ καὶ κλάσας τὸν ἄρτον καὶ γευσάμενος, ἐφ' ἱκανόν τε ὁμιλήσας ἄχρι αὐγῆς, οὕτως ἐξῆλθεν. ¹² ἤγαγον δὲ τὸν παῖδα ζῶντα, καὶ παρεκλήθησαν οὐ μετρίως.

6 THE ACTS AND THE SYNOPTIC GOSPELS

¹³ ἡμεῖς δὲ προσελθόντες ἐπὶ τὸ πλοῖον ἀνήχθημεν ἐπὶ τὴν Ἀσσον, ἐκεῖθεν μέλλοντες ἀναλαμβάνειν τὸν Παῦλον· οὕτως γὰρ διατεταγμένος ἦν, μέλλων αὐτὸς πεξεύειν. ¹⁴ ὥς δὲ συνέβαλλεν ἡμῖν εἰς τὴν Ἀσσον, ἀναλαβόντες αὐτὸν ἤλθομεν εἰς Μιτυλήνην. ¹⁵ καὶ ἐκεῖθεν ἀποπλεύσαντες τῇ ἐπιούσῃ κατηντήσαμεν ἄντικρυς Χίου, τῇ δὲ ἐσπέρᾳ παρεβάλομεν εἰς Σάμον, καὶ μέιναντες ἐν Τρωγιλίᾳ τῇ ἐχομένῃ ἤλθομεν εἰς Μίλητον. ¹⁶ κεκρίκει γὰρ ὁ Παῦλος παραπλεύσαι τὴν Ἑφεσον, ὅπως μὴ γένηται αὐτῷ χρονοτριβῆσαι ἐν τῇ Ἀσίᾳ· ἔσπευδεν γάρ, εἰ δυνατόν εἴη αὐτῷ, τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς γενέσθαι εἰς Ἱεροσόλυμα . . .

xxi. ¹ Ὡς δὲ ἐγένετο ἀναχθῆναι ἡμᾶς ἀποσπασθέντας ἀπ' αὐτῶν, εὐθυδρομήσαντες ἤλθομεν εἰς τὴν Κῶ, τῇ δὲ ἑξῆς εἰς τὴν Ῥόδον, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Πάταρα. ² καὶ εὐρόντες πλοῖον διαπερὼν εἰς Φοινίκην, ἐπιβάντες ἀνήχθημεν. ³ ἀναφάναντες δὲ τὴν Κύπρον καὶ καταλιπόντες αὐτὴν εὐώνυμον ἐπλέομεν εἰς Συρίαν, καὶ κατήλθομεν εἰς Τύρον. ἐκεῖσε γὰρ τὸ πλοῖον ἦν ἀποφορτιζόμενον τὸν γόμον. ⁴ ἀνευρόντες δὲ τοὺς μαθητὰς ἐπεμείναμεν αὐτοῦ ἡμέρας ἑπτὰ. οἵτινες τῷ Παύλῳ ἔλεγον διὰ τοῦ πνεύματος μὴ ἐπιβαίνειν εἰς Ἱεροσόλυμα. ⁵ ὅτε δὲ ἐγένετο ἐξαρτίσαι ἡμᾶς τὰς ἡμέρας, ἐξελθόντες ἐπορευόμεθα προπεμπόντων ἡμᾶς πάντων σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἕως ἔξω τῆς πόλεως, καὶ θέντες τὰ γόνατα ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν προσευξάμενοι ⁶ ἀπησπασάμεθα ἀλλήλους, καὶ ἐνέβημεν εἰς τὸ πλοῖον, ἐκεῖνοι δὲ ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια. ⁷ ἡμεῖς δὲ τὸν πλοῦν διανύσαντες ἀπὸ Τύρου κατηντήσαμεν εἰς Πτολεμαῖδα, καὶ ἀσπασάμενοι τοὺς ἀδελφοὺς ἐμείναμεν ἡμέραν μίαν παρ' αὐτοῖς. ⁸ τῇ δὲ ἐπαύριον ἐξελθόντες ἤλθομεν εἰς Καισαρίαν, καὶ εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκον Φιλίππου τοῦ

εὐαγγελιστοῦ, ὄντος ἐκ τῶν ἐπτά, ἐμείναμεν παρ' αὐτῷ.
⁹ τούτῳ δὲ ἦσαν θυγατέρες τέσσαρες παρθέναι προ-
φητεῦνσαι. ¹⁰ ἐπιμενόντων δὲ ἡμέρας πλείους κατῆλθόν
τις ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας προφήτης ὀνόματι Ἄγαβος, ¹¹ καὶ
ἐλθὼν πρὸς ἡμᾶς καὶ ἄρας τὴν ξώνην τοῦ Παύλου, δήσας
ἑαυτοῦ τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας εἶπεν· τάδε λέγει τὸ
πνεῦμα τὸ ἅγιον· τὸν ἄνδρα, οὗ ἐστὶν ἡ ξώνη αὕτη, οὕτως
δήσουσιν ἐν Ἱερουσαλὴμ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ παραδώσουσιν
εἰς χεῖρας ἐθνῶν. ¹² ὥς δὲ ἠκούσαμεν ταῦτα, παρεκαλοῦμεν
ἡμεῖς τε καὶ οἱ ἐντόπιοι τοῦ μὴ ἀναβαίνειν αὐτὸν εἰς
Ἱερουσαλὴμ. ¹³ τότε ἀπεκρίθη ὁ Παῦλος· τί ποιεῖτε
κλαίοντες καὶ συνθρύπτοντές μου τὴν καρδίαν; ἐγὼ γὰρ
οὐ μόνον δεθῆναι ἀλλὰ καὶ ἀποθανεῖν εἰς Ἱερουσαλὴμ
ἐτοίμως ἔχω ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου Ἰησοῦ.
¹⁴ μὴ πειθομένου δὲ αὐτοῦ ἡσυχάσαμεν εἰπόντες· τοῦ
κυρίου τὸ θέλημα γινέσθω. ¹⁵ μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας
ταύτας ἐπισκευασάμενοι ἀνεβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα.
¹⁶ συνῆλθον δὲ καὶ τῶν μαθητῶν ἀπὸ Καισαρίας σὺν
ἡμῖν, ἄγοντες παρ' ᾧ ξενισθῶμεν Μνάσωνι τινὶ Κυπρίῳ,
ἀρχαίῳ μαθητῇ. ¹⁷ γενομένων δὲ ἡμῶν εἰς Ἱεροσόλυμα
ἀσμένως ἀπεδέξαντο ἡμᾶς οἱ ἀδελφοί. ¹⁸ τῇ δὲ ἐπιούσῃ
εἰσῆει ὁ Παῦλος σὺν ἡμῖν πρὸς Ἰάκωβον, πάντες τε παρε-
γένοντο οἱ πρεσβύτεροι

xxvii. 1–xxviii. 16.

¹ Ὡς δὲ ἐκρίθη τοῦ ἀποπλεῖν ἡμᾶς εἰς τὴν Ἱταλίαν,
παρεδίδουν τὸν τε Παῦλον καὶ τινὰς ἐτέρους δεσμώτας
ἐκατοντάρχη ὀνόματι Ἰουλίῳ σπείρης Σεβαστῆς. ² ἐπι-
βάντες δὲ πλοίῳ Ἀδραμυττηνῷ μέλλοντι πλεῖν εἰς τοὺς
κατὰ τὴν Ἀσίαν τόπους ἀνήχθημεν, ὄντος σὺν ἡμῖν

8 THE ACTS AND THE SYNOPTIC GOSPELS

Ἀριστάρχου Μακεδόνας Θεσσαλονικέως. ³ τῇ τε ἐτέρᾳ
κατήχθημεν εἰς Σιδῶνα φιλανθρώπως τε ὁ Ἰούλιος τῷ
Παύλῳ χρησάμενος ἐπέτρεψεν πρὸς τοὺς φίλους πορευ-
θέντι ἐπιμελείας τυχεῖν. ⁴ κακείθεν ἀναχθέντες ὑπεπλεύ-
σαμεν τὴν Κύπρον διὰ τὸ τοὺς ἀνέμους εἶναι ἐναντίους,
⁵ τό τε πέλαγος τὸ κατὰ τὴν Κιλικίαν καὶ Παμφυλίαν
διαπλεύσαντες κατήλθαμεν εἰς Μύρρα τῆς Λυκίας. ⁶ κακεί
εὐρὼν ὁ ἑκατοντάρχης πλοῖον Ἀλεξανδρινὸν πλέον εἰς
τὴν Ἰταλίαν ἐνεβίβασεν ἡμᾶς εἰς αὐτό. ⁷ ἐν ἱκαναῖς δὲ
ἡμέραις βραδυπλοοῦντες καὶ μόλις γενόμενοι κατὰ τὴν
Κνίδον, μὴ προσεῶντος ἡμᾶς τοῦ ἀνέμου, ὑπεπλεύσαμεν
τὴν Κρήτην κατὰ Σαλμώνην, ⁸ μόλις τε παραλεγόμενοι
αὐτὴν ἤλθομεν εἰς τόπον τινὰ καλούμενον Καλοὺς Διμένας,
ὃ ἐγγὺς ἦν πόλιν Λασαία. ⁹ ἱκανοῦ δὲ χρόνου διαγενο-
μένου καὶ ὄντος ἤδη ἐπισφαλοῦς τοῦ πλοῦς διὰ τὸ καὶ
τὴν νηστείαν ἤδη παρεληλυθέναι, παρήνει ὁ Παῦλος λέγων
αὐτοῖς. ¹⁰ ἄνδρες, θεωρῶ ὅτι μετὰ ὕβρεως καὶ πολλῆς
ξημίας οὐ μόνον τοῦ φορτίου καὶ τοῦ πλοίου ἀλλὰ καὶ
τῶν ψυχῶν ἡμῶν μέλλειν ἔσεσθαι τὸν πλοῦν. ¹¹ ὁ δὲ
ἑκατοντάρχης τῷ κυβερνήτῃ καὶ τῷ ναυκλήρῳ μᾶλλον
ἐπέθετο ἢ τοῖς ὑπὸ Παύλου λεγομένοις. ¹² ἀνευθέτου δὲ
τοῦ λιμένος ὑπάρχοντος πρὸς παραχειμασίαν οἱ πλείονες
ἔθεντο βουλὴν ἀναχθῆναι ἐκεῖθεν, εἴ πως δύναιτο καταν-
τήσαντες εἰς Φοίνικα παραχειμάσαι, λιμένα τῆς Κρήτης
βλέποντα κατὰ λίβα καὶ κατὰ χώρον. ¹³ ὑποπνεύσαντος
δὲ νότου δόξαντες τῆς προθέσεως κεκρατηκέναι, ἄραντες
ἄσπον παρéléγοντο τὴν Κρήτην. ¹⁴ μετ' οὐ πολὺ δὲ
ἔβαλεν κατ' αὐτῆς ἄνεμος τυφωνικὸς ὁ καλούμενος εὐρα-
κύλων. ¹⁵ συναρπασθέντος δὲ τοῦ πλοίου καὶ μὴ δυναμένου
ἀντοφθαλμεῖν τῷ ἀνέμῳ ἐπιδόντες ἐφερόμεθα. ¹⁶ νησίον
δέ τι ὑποδραμόντες καλούμενον Κλαῦδα ἰσχύσαμεν μόλις

περικρατεῖς γενέσθαι τῆς σκάφης, ¹⁷ ἣν ἄραντες βοηθείαις ἐχρῶντο, ὑποζωννύντες τὸ πλοῖον· φοβούμενοί τε μὴ εἰς τὴν Σύρτιν ἐκπέσωσιν, χαλάσαντες τὸ σκεῦος, οὕτως ἐφέροντο. ¹⁸ σφοδρῶς δὲ χειμαζομένων ἡμῶν τῇ ἐξῆς ἐκβολὴν ἐποιούντο, ¹⁹ καὶ τῇ τρίτῃ αὐτόχειρες τὴν σκευὴν τοῦ πλοίου ἔρριψαν. ²⁰ μήτε ἡλίου μήτε ἄστρον ἐπιφαινόντων ἐπὶ πλείονας ἡμέρας, χειμῶνός τε οὐκ ὀλίγου ἐπικειμένου, λοιπὸν περιηρείτο ἐλπίς πᾶσα τοῦ σώζεσθαι ἡμᾶς. ²¹ πολλῆς τε ἀσιτίας ὑπαρχούσης τότε σταθεὶς ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ αὐτῶν εἶπεν· ἔδει μὲν, ὦ ἄνδρες, πειθαρχήσαντάς μοι μὴ ἀνάγεσθαι ἀπὸ τῆς Κρήτης κερδοῦσαί τε τὴν ὕβριν ταύτην καὶ τὴν ζημίαν. ²² καὶ τὰ νῦν παραινῶ ὑμᾶς εὐθυμεῖν· ἀποβολὴ γὰρ ψυχῆς οὐδεμία ἔσται ἐξ ὑμῶν πλὴν τοῦ πλοίου. ²³ παρέστη γάρ μοι ταύτῃ τῇ νυκτὶ τοῦ θεοῦ, οὗ εἰμι, ᾧ καὶ λατρεύω, ἄγγελος ²⁴ λέγων· μὴ φοβοῦ, Παῦλε· Καίσαρί σε δεῖ παραστῆναι, καὶ ἰδοὺ κεχαρίσται σοι ὁ θεὸς πάντας τοὺς πλέοντας μετὰ σοῦ. ²⁵ διὸ εὐθυμεῖτε, ἄνδρες· πιστεύω γὰρ τῷ θεῷ ὅτι οὕτως ἔσται καθ' ὃν τρόπον λελάληταί μοι. ²⁶ εἰς νῆσον δὲ τίνα δεῖ ἡμᾶς ἐκπεσεῖν. ²⁷ ὥς δὲ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ νυξ ἐγένετο διαφερομένων ἡμῶν ἐν τῷ Ἀδρίᾳ, κατὰ μέσον τῆς νυκτὸς ὑπενόουν οἱ ναῦται προσάγειν τινὰ αὐτοῖς χώραν. ²⁸ καὶ βολίσαντες εὖρον ὀργυιὰς εἴκοσι, βραχὺ δὲ διαστήσαντες καὶ πάλιν βολίσαντες εὖρον ὀργυιὰς δεκαπέντε· ²⁹ φοβούμενοί τε μὴ που κατὰ τραχεῖς τόπους ἐκπέσωμεν, ἐκ πρύμνης ῥίψαντες ἀγκύρας τέσσαρας εὔχοντο ἡμέραν γενέσθαι. ³⁰ τῶν δὲ ναυτῶν ζητούντων φυγεῖν ἐκ τοῦ πλοίου καὶ χαλασάντων τὴν σκάφην εἰς τὴν θάλασσαν προφάσει ὥς ἐκ πύργου ἀγκύρας μελλόντων ἐκτείνειν, ³¹ εἶπεν ὁ Παῦλος τῷ ἑκατοντάρχη καὶ τοῖς στρατιώταις· ἐὰν μὴ οὗτοι μείνωσιν

10 THE ACTS AND THE SYNOPTIC GOSPELS

ἐν τῷ πλοίῳ, ὑμεῖς σωθῆναι οὐ δύνασθε. ³² τότε ἀπέκοψαν οἱ στρατιῶται τὰ σχοινία τῆς σκάφης καὶ εἶσαν αὐτὴν ἐκπεσεῖν. ³³ ἄχρι δὲ οὗ ἡμέρα ἤμελλεν γίνεσθαι, παρεκάλει ὁ Παῦλος ἅπαντας μεταλαβεῖν τροφῆς λέγων· τεσσαρεσκαίδεκάτην σήμερον ἡμέραν προσδοκῶντες ἄσιτοι διατελεῖτε, μηδὲν προσλαβόμενοι. ³⁴ διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς μεταλαβεῖν τροφῆς· τοῦτο γὰρ πρὸς τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὑπάρχει· οὐδενὸς γὰρ ὑμῶν θριξὶ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἀπολείται. ³⁵ εἶπας δὲ ταῦτα καὶ λαβὼν ἄρτον εὐχαρίστησεν τῷ θεῷ ἐνώπιον πάντων καὶ κλάσας ἤρξατο ἐσθίειν. ³⁶ εὐθυμοὶ δὲ γενόμενοι πάντες καὶ αὐτοὶ προσελάβοντο τροφῆς. ³⁷ ἤμεθα δὲ αἱ πᾶσαι ψυχαὶ ἐν τῷ πλοίῳ διακόσiai ἐβδομήκοντα ἕξ. ³⁸ κορεσθέντες δὲ τροφῆς ἐκούφισον τὸ πλοῖον ἐκβαλλόμενοι τὸν σίτον εἰς τὴν θάλασσαν. ³⁹ ὅτε δὲ ἡμέρα ἐγένετο, τὴν γῆν οὐκ ἐπεγίνωσκον, κόλπον δὲ τινα κατενόουν ἔχοντα αἰγιαλόν, εἰς ὃν ἐβουλεύοντο εἰ δύναιντο ἐξῶσαι τὸ πλοῖον. ⁴⁰ καὶ τὰς ἀγκύρας περιελόντες εἶων εἰς τὴν θάλασσαν, ἅμα ἀνέντες τὰς ξευκτηρίας τῶν πηδαλίων, καὶ ἐπάραντες τὸν ἄρτέμωνα τῇ πνεούσῃ κατεῖχον εἰς τὸν αἰγιαλόν. ⁴¹ περιπεσόντες δὲ εἰς τόπον διθάλασσον ἐπέκειλαν τὴν ναῦν, καὶ ἡ μὲν πρῶρα ἔμεινεν ἀσάλευτος, ἡ δὲ πρύμνα ἐλύετο ὑπὸ τῆς βίας. ⁴² τῶν δὲ στρατιωτῶν βουλὴ ἐγένετο ἵνα τοὺς δεσμώτας ἀποκτείνωσιν, μή τις ἐκκολυμβήσας διαφύγῃ· ⁴³ ὁ δὲ ἑκατοντάρχης βουλόμενος διασῶσαι τὸν Παῦλον ἐκώλυσεν αὐτοὺς τοῦ βουλήματος, ἐκέλευσέν τε τοὺς δυναμένους κολυμβᾶν ἀπορίψαντας πρῶτους ἐπὶ τὴν γῆν ἐξίεναι, ⁴⁴ καὶ τοὺς λοιποὺς οὓς μὲν ἐπὶ σανίσιν, οὓς δὲ ἐπὶ τινων τῶν ἀπὸ τοῦ πλοίου. καὶ οὕτως ἐγένετο πάντας διασωθῆναι ἐπὶ τὴν γῆν.

xxviii. ¹ καὶ διασωθέντες τότε ἐπέγνωμεν ὅτι Μελίτη

ἡ νῆσος καλεῖται. ² οἳ τε βάρβαροι παρεῖχαν οὐ τὴν
τυχοῦσαν φιλανθρωπίαν ἡμῖν ἄφραντες γὰρ πυρὰν προσ-
ελάβοντο πάντας ἡμᾶς διὰ τὸν ὑετὸν τὸν ἐφειστώτα
καὶ διὰ τὸ ψῦχος. ³ συστρέψαντος δὲ τοῦ Παύλου
φρυγάνων τι πλῆθος καὶ ἐπιτιθέντος ἐπὶ τὴν πυρὰν
ἔχιδνα ἀπὸ τῆς θερμῆς ἐξελθοῦσα καθήψε τῆς χειρὸς
αὐτοῦ. ⁴ ὥς δὲ εἶδον οἱ βάρβαροι κρεμάμενον τὸ θηρίον
ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον· πάντως
φονεὺς ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὃν διασωθέντα ἐκ τῆς
θαλάσσης ἡ Δίκη ξὴν οὐκ εἶασεν. ⁵ ὁ μὲν οὖν ἀποτινάξας
τὸ θηρίον εἰς τὸ πῦρ ἔπαθεν οὐδὲν κακόν. ⁶ οἱ δὲ προ-
σεδόκων αὐτὸν μέλλειν πίμπρασθαι ἢ καταπίπτειν ἄφνω
νεκρόν. ἐπὶ πολὺ δὲ αὐτῶν προσδοκῶντων καὶ θεωρούντων
μηδὲν ἄτοπον εἰς αὐτὸν γινόμενον μεταβαλόμενοι ἔλεγον
αὐτὸν εἶναι θεόν.

⁷ Ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸν τόπον ἐκείνον ὑπῆρχεν χωρία
τῷ πρώτῳ τῆς νήσου, ὀνόματι Ποπλίῳ, ὃς ἀναδεξάμενος
ἡμᾶς ἡμέρας τρεῖς φιλοφρόνως ἐξένισεν. ⁸ ἐγένετο δὲ
τὸν πατέρα τοῦ Ποπλίου πυρετοῖς καὶ δυσεντερίῳ
συνεχόμενον κατακείσθαι, πρὸς ὃν ὁ Παῦλος εἰσελθὼν
καὶ προσενξάμενος, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ, ἰάσατο
αὐτόν. ⁹ τούτου δὲ γενομένου καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἐν τῇ
νήσῳ ἔχοντες ἀσθενείας προσήρχοντο καὶ ἐθεραπεύοντο,
¹⁰ οἳ καὶ πολλαῖς τιμαῖς ἐτίμησαν ἡμᾶς καὶ ἀναγομένοις
ἐπέθεντο τὰ πρὸς τὰς χρεῖας.

¹¹ Μετὰ δὲ τρεῖς μῆνας ἀνήχθημεν ἐν πλοίῳ παρακεχει-
μακότι ἐν τῇ νήσῳ, Ἀλεξανδρινῷ, παρασήμῳ Διοσκούροις,
¹² καὶ καταχθέντες εἰς Συρακούσας ἐπεμείναμεν ἡμέραις
τρισίν, ¹³ ὅθεν περιελθόντες κατηντήσαμεν εἰς Ῥήγιον,
καὶ μετὰ μίαν ἡμέραν ἐπιγενομένου νότου δευτεραῖοι
ἤλθομεν εἰς Ποτιόλους, ¹⁴ οὗ εὐρόντες ἀδελφούς παρε-